

Njihova je prijateljska ljubav postala glavnim problemom njihova asketskog života (41) i u drugom smjeru. Oni su nastojali, da se utope u ljubavi Božjoj i da tako u Bogu duše njihove postanu jedno. Pisac pokazuje (176—241), kako je sveti biskup u duši barunice de Chantal izgradio svoj ideal i kako je njezina mistički raspoložena duša djelovala na njega, njegov lični život i vanjski, osobito književni rad. Da nije bilo barunice de Chantal, ne bismo imali »Traité de l' amour de Dieu«, a po svoj prilici ni »Introduction à la vie devote«. Crkva je sama na duhovit način označila ovu ovisnost Ivane Franciske od Franje Saleskog, kad je odredila, da se njezin blagdan ne slavi, kao obično, na smrtni dan, nego na 21. kolovoza, na dan rođenja sv. Franje Saleskog. Crkva je znala za prijateljske odnose njihove. U procesu je za beatifikaciju kao gotovo najglavniji svjedok bila opširno saslušana barunica de Chantal. Ta je stvar uostalom bila javna. Crkva nema dakle ništa da sakriva. Nasuprot materijalističkom svijetu i njegovu panseksualizmu prijateljstvo je Franje Saleskog i barunice de Chantal eksperimentalan dokaz, da čista ljubav može postojati i između muškarca i žene. U svagdanjem su životu običnih ljudi takova prijateljstva nemoguća, ili su barem veoma pogibeljna, jer se i neopazice i nehotice ušulja sjetilnost. Zato je glavni uvjet ovakova prijateljstva: 1. da su jedan i drugi već po prirodi vrlo malo seksualno osjetljivi; 2. da nakon zrelog razmišljanja oboje iz ljubavi prama Bogu, odluče doživotno živjeti u potpunoj čistoći; no jer se još uvijek može tijelo pobuniti, to je potrebno, da 3. svaki, i

najmanji prohtjev sjetilnosti u svakom njezinom obliku preziru i mrze kao smrtni otrov. Oni moraju biti, jednom riječi u čitavom svom biću potpuno oduhovljeni i potpuno prožeti strahom i ljubavlju Božjom.

Rezultat je dakle ove knjige, da svi eci mogu biti u čistoj ljubavi, a da ih u tome ne priječi svijesna ili nesvijesna erotičnost, koju su potpuno svladali. A običan muškarac i obična žena, koji se nijesu uzdigli do ovih nebotečnih visina vladanja nad samim sobom i tako reći potpunog utapljanja u volji i ljubavi Božjoj, mogu se međusobno živo ljubiti i biti u blizim prijateljskim odnosima, ali tu vibriraju i seksualne kvalitete, ako i nesvijesno, i stvaraju sjetilnu sklonost, koja teži za sjedinjenjem, primjerenim sebi. Ženidba je od Boga određena, da ovoj težnji udovolji. A izvan ženidbe je svako prijateljstvo (Verbindung) muškarca i žene ugroženo prirodnim nagonom, i to u onoj mjeri, u kojoj je ovaj jak i u koliko je pojedina ličnost njemu pristupačna (285).

Ovaj se rezultat potpuno slaže sa svagdanjim opažanjem. Preporučamo knjigu svima, koji se dublje bave duhovnim životom i kojima je povjereno duhovno vodstvo.

Dr. D. Kñiewald

Rr. Rado Kušej: Crkveno pravo katoliške i pravoslavne crkve s posebnim ozirom na razmere u Kraljevini Srbov, Hrvatov i Slovencev. Ljubljana 1923. Cijena Din —.—.

Djelo (slovenački napisano) obuhvata uvod i 4 knjige. Uvod (str. 1.—24.) radi o pojmu Crkve te o pojmu prava uopće i crkv. prava napose, o crkvenoj vlasti, o snošaju crkv. prava naprama moralu i dogmatu, o znanosti crkv. prava i nje-

nom snošaju naprama drugim znanostima, o pomoćnim znanostima i literaturi crkv. prava. Prva knjiga (str. 25.—59.) radi o Crkvi i njenom odnošaju naprama državi i drugima (vjerskima) organizacijama. Druga knjiga (str. 60.—107.) radi o materijalnim i formalnim (spoznajnim) vrelima crkv. prava. Treća knjiga (str. 108.—254.) radi o ustrojstvu (ustavu) Crkve te govori o crkv. članstvu, o duh. staležu, o redjenju, o pravnom položaju duhovnika, o crkvenim službama uopće, o patronskom pravu, o pojedinim crkv. službama, ob organima crkv. vlasti u pravoslavnoj crkvi i konačno o crkvenom zadružništvu (redovima, društvima). Četvrta knjiga (str. 255.—479.) radi o crkvenoj upravi te govori o upravi naučne vlasti, o upravi bogoslužja, o upravi vlasti reda, o bračnom pravu, napose o bračnom pravu pravoslavne crkve, o crkv. imovini, o crkv. sudskom postupku i o crkv. kaznenom pravu. Iz ovoga se rasporeda razabire koliko je i koliko nije usvojen zakonski slijed (*ordo legalis*). Na početku djela nalazi se sadržano kazalo paragrafa, a na koncu stvarno alfabetsko kazalo.

Što se tiče prava pravoslavne crkve obrađena su samo vrela, organi crkv. vlasti, redovništvo i bračno pravo.

Na gradjanske propise, ponajvećma one, koji vrijede u Sloveniji i Dalmaciji, upućuje pisac shodno na prikladnim mjestima.

Djelo je zamišljeno u prvom redu kao udžbenik, a u drugom kao priručnik za praksu, što se odrazuje i u više ili manje opsežnoj obradbi pojedinih grana. Prikazivanje je, iako zbijeno, svagda vješto i iako razumljivo. Pisac shvaća velevažnu zadaću

i korist Crkve te nastoji da bude prema njoj pravedan.

Bilježimo ovdje neke omaške, koje smo zapazili. Na str. 119., gdje je govor o vremenu, kada se dijele viši redovi, ispala je Vel. Subota i pogriješno stavljen festum duplex namjesto nedjelje i zapovijedanog blagdana, a ispali su i propisi o vremenu, kada se dijele niži redovi. Na str. 120. ispušten je bitni uvjet za dotičnu vrst ekskardiacije, najme pismenost. Na str. 136. veli se za dostojanstva u kaptolima, da je s njima spojena prednost u jurisdikciji, a uistinu danas redovno nemaju nikakve jurisdikcije. Na str. 136. veli se da mora biti barem šest sinodalnih ispitača, dok se Zakonik (can. 385, § 1.) zadovoljava i sa četiri. Na str. 136. zamjenjuje pisac ispit (župnički), što ga Zakonik predviđa, sa posebnim tridentinskim ispitom. Na str. 137. razlikuje »*missio in possessionem*« od »*institutio corporalis*«, što je u opreci sa kan. 1444. Na str. 137.—138. ograničuje se izraz »*electio canonica*« na izbor, koji iziskuje potvrdu, što je u opreci sa terminologijom Zakonika napose onom u kan. 2390, § 1. Na str. 138. je piscu isto »*per scrutinium*« i »*pismeno*«, što dakako ne stoji. Na str. 157. veli za papu, da bi krivovjerjem ipso facto upao u izopćenje i izgubio svoju čast, dok o izopćenju pape uopće ne može biti govora, a o gubitku časti uslijed krivovjerja samo u slučaju notornog krivovjerja. Na str. 168. veli se za metropolita, da smije u svim crkvama svoje pokrajine vršiti pontifikalne čine, ako unaprijed obavijesti dotičnog ordinarija, dok Zakonik (can. 274, n. 5., 6.) obaveštenje sufragana traži samo gledom na stolnu crkvu, a ispovijedanje i propovijedanje dopušta (metropo-

litu) samo u tečaju vizite. Na str. 170. veli se za jurisdikcionalnu vlast biskupa, da je isto tako kao i papina neposredno od Boga, što se danas većinom poriče, ma da svi priznavaju, da je biskupska služba juris divini ili institutionis divinae. Na str. 171. je piscu »visitatio canonica« isto kao i »visitatio liminum«, što se kosi sa usvojenom terminologijom. Na str. 176. veli za prelata »nullius«, koji nema biskupskog reda, da smije obavljati sve biskupu pridržane blagoslove, dok Zakonik (can. 294, § 2 coll. 323, § 2) izuzimlje pontifikalni blagoslov. Na str. 181. veli za koadjutora, koji je stolici dan, da ne smije obavljati »mašniška posvećenja«, dok Zakonik (can. 352) govori o redjenju. Na str. 181. veli za bilježnika u kaznenim parnicama duhovnika (klerika), da mora biti klerik, dok Zakonik (can. 373, § 3) traži svećenika. Na str. 196. veli za naslovne biskupe, da imaju odlučni glas na općem saboru, ako su pozvani, dok Zakonik (can. 235) povrh toga traži, da u pozivu nije ino izrijeckom ustanovljeno. Na str. 235. veli za biskupa, da ne smije otpustiti redovnicu protiv volje poglavara, dok Zakonik (can. 647, § 1) ima »Moderatoribus... juste dissentientibus«. Na str. 25. tumači se izraz »pervigilia« sa »vigilia vigiliae«, što je dakako krivo. Na str. 307. znači piscu »matrimonium legitimum« brak nekršćanâ, koji je valjan po naravnom pravu, dok Zakonik can. 1015, § 3) tim izrazom označuje naprosto svaki valjani brak nekršćanâ. Na str. 321. veli se, da se u Isusovačkom redu polažu samo prosti zavjeti, što je dakako krivo. Na str. 344. op. 51. navodi pisac primjere za error qualitatis redundans in personam, koji za kat. pravo ne vrijede. Na str. 345.

nije gledom na error conditionis servilis istaknuto, da se u bludnji mora nalaziti slobodna osoba. Na str. 347. veli se glede braka, koji je sklopljen pod nepravim uvjetom (conditio de praesenti vel praeterito), da je valjan, ako je uvjet objektivno ostvaren (istinit), što je posve ispravno, ali se dodaje, a to je neispravno, da stranke mogu valjani brak sa drugima osobama sklopiti, dokgod nijesu izvjesne, da je uvjet ostvaren. Na str. 353. valja dođati, da je za valjanost braka pred 2 obična svjedoka nužno i to, da se ne može doći ni do ovlaštenog svećenika. Na str. 355. veli se naprosto, da je zabrana sv. vremena (temporis clausi) Zakonikom dokinuta, što ne vrijedi za zabranu općeg prava, već samo za zabranu partikularnog prava, koje je preko granica općeg prava branilo sklapanje ženidbe. Na str. 363. veli se, da prema kat. pravu (valjanu) izvršenu ženidbu katolika ne može nikoja svjetska vlast razriješiti, dok je u Zakoniku (can. 1118) rečeno, da (valjanu) izvršenu ženidbu kršćana ne može nikoja ljudska vlast razriješiti. Na str. 364. zastupa pisac čudno mišljenje o izvršenom braku za jednu samo stranku, kojemu je u novom pravu (Cod. can. 1111.: Utrique conjugii ab ipso matrimonii initio aequum jus et officium est quod attinet ad actus proprios conjugalis vitae) otpala svaka podloga. Na str. 365. nije pisac potpuno prikazao domašaj ustanove kan. 1127. (In re dubia privilegium fidei gaudet favore juris), što pokazuje poredba toga kanona sa kan. 1014. gdje se nanj upućuje.

Dr. Ruspini.

Willy Moog, Die deutsche Philosophie des 20. Jahrhunderts. Stuttgart 1922.